

ПОНЯТТЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ

Сльцова Ю., студентка, гр.11МБОУ

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Постановка проблеми. Соціологічні дослідження є складною справою і потребують серйозної і тривалої підготовки. Вони спрямовані на вивчення поведінки людей, груп, відносин, процесів соціальної взаємодії у різних сферах життєдіяльності суспільства та отримання нової інформації, виявлення закономірностей соціальних змін на основі соціологічних теорій, методів і процедур.

Аналіз останніх досліджень. Соціологічні дослідження — це система логічно послідовних методологічних, методичних та організаційно-технічних процедур для одержання наукових знань про соціальні явища. Необхідність наукового підходу до вивчення суспільства і можливість пізнання законів його розвитку вперше обґрунтував О. Конт. Він визначив соціологію як особливу науку про суспільство. Необхідно відзначити, що його принципи і орієнтири були закладені в основу численних напрямів і шкіл західної соціології XIX століття.

Соціальна сфера потребує відповідного управління. При цьому виходять із загальних принципів, які обумовлюють суть і зміст соціального управління та соціального дослідження взагалі. Вони детально розроблені і обґрунтовані в працях відомого українського вченого Г. Щокіна, у монографії «Соціальна теорія і кадрова політика». «Змістом науки соціального управління є визначення законів, закономірностей, розробка принципів, функцій, форм і методів цілеспрямованої діяльності людей у процесі управління суспільством». Тому, вважає Г. Щокін, в основі науки управління мають бути певні соціальні та економічні закони, в тому числі й специфічні.

Основна частина. Ефективна організація соціального управління передбачає наявність певної, об'єктивної інформації про ті процеси, які відбуваються навколо. Така соціальна інформація є в різних джерелах: документах, матеріалах зборів, нарад, у пам'яті людей, але вона не завжди є репрезентативною й об'єктивною. Тому для всебічного вивчення певного об'єкта необхідно проводити соціологічне дослідження.

Соціологічне дослідження – це вид систематичної пізнавальної діяльності, яка складається з послідовних методичних та організаційно-технічних процедур, що спрямовані на глибоке вивчення, аналіз і систематизацію соціальних фактів, виявлення зв'язків, залежностей між соціальними явищами і процесами, формування на основі зібраної інформації нових знань та розробку заходів щодо управління досліджуванним об'єктом, забезпечення його прогресивного розвитку[2].

При проведенні соціологічних досліджень виділяють чотири послідовних, логічно і змістовно взаємопов'язаних етапи: 1. Підготовчий, який полягає у виробленні програми та інструментарію — анкети, бланка інтерв'ю, бланка фіксування результатів спостереження, аналізу документів тощо; 2. Збір первинної соціологічної інформації, відбувається за допомогою опитування, спостереження, аналізу документів, експерименту; 3. Упорядкування та обробка зібраної інформації; 4. Аналіз обробленої інформації, підготовка звіту, формулювання висновків, розробка рекомендацій.

Спеціально організоване масове обстеження дає типові зведені числові характеристики соціального явища, які називають статистичними фактами. Соціологія описує окремі фрагменти реальності соціальними фактами – поодинокими чи сукупними суспільно значимими подіями, що є типовими для тієї чи іншої сфери соціального життя або притаманними для певних соціальних процесів. Це опис подій лише в термінах соціологічної теорії з відтворенням специфіки соціальної ситуації, в якій вони відбуваються[3].

Необхідно зазначити, що соціальним фактом є не тільки конкретний вчинок, а й певні думки, оцінки, судження. Вони є вихідними моментами соціологічного аналізу і можуть характеризувати поведінку індивіда або соціальної групи, стан їх свідомості, їх настрої або прагнення. У соціологічній роботі факти є переконливими лише тоді, коли їх використовують комплексно, у взаємозв'язку, а не «висмикують» тільки те, що підтверджує думку дослідника, як це часто буває на практиці. Це є неодмінною умовою методології соціологічних досліджень.

Техніка соціологічного дослідження – це сукупність організаційно-методичних прийомів для ефективного використання певних методів та способів збору, обробки й аналізу даних (мистецтво формулювання питань, побудова шкал, компонування інструментарію – анкети тощо) [6]. Скажімо, проводячи опитування на вулиці, можна задавати запитання в усній формі, а можна користуватися

карткою, на якій їх записано. Під час збирання інформації багато залежить від делікатності дослідника, його вміння контактувати з людьми, його винахідливості, кмітливості, фантазії, вдумливості, творчої інтуїції тощо.

Методи соціологічних досліджень – це правила та способи, за допомогою яких встановлюється зв'язок між фактами, гіпотезами та теоріями, інакше кажучи, – це сукупність способів збирання, обробки й аналізу соціологічної інформації. До них належать: методи збору інформації (аналіз документів, спостереження, опитування, експеримент тощо); методи обробки й аналізу даних (факторний, латентно-структурний, кореляційний, регресивний, дисперсний, ранжирування, шкалювання, індексування тощо); методи побудови теорії (дедуктивний, індуктивний, порівняльний, причинний, структурно-функціональний, генетичний тощо).

Залежно від загальної спрямованості соціологічні дослідження умовно поділяють на емпіричні (конкретні, прикладні) і теоретичні (фундаментальні). Соціологи, розв'язуючи конкретні проблеми, проводять емпіричні прикладні дослідження, метою яких є встановлення та узагальнення характерних для досліджуваних соціальних явищ, процесів фактів через пряму чи опосередковану їх реєстрацію, з використанням спеціальних соціологічних методів та методик. Наукові працівники у своїх теоретичних фундаментальних дослідженнях виявляють і аналізують загальні соціальні закономірності, тенденції розвитку процесів у різних сферах соціальної діяльності, розв'язують методологічні проблеми [6].

Висновки. Отже, для розробки будь-яких рекомендацій щодо управління соціальними процесами в тій чи тій сфері необхідно обов'язково проводити глибокі соціологічні дослідження. Їх організація є дуже складною справою. Тому в соціальному управлінні доцільно використовувати матеріали результатів соціологічних досліджень, що уже проводилися.

Для цього необхідно постійно стежити за публікаціями, з тим щоб своєчасно дізнаватися про тенденції змін соціальної поведінки, а також інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій її суб'єктів, про наявність та впровадження відповідних соціальних технологій тощо.

Список літературних джерел

1. Андреев В. Г. Логика социологического исследования. — М., 7.
2. Васильев И. Г. Социологические исследования в библиотеках : практ. пособ. / Васильев И. Г., Илле М. Е., Равинский Д. К. — СПб : Профессия, 2002. — 176 с. — (Библиотечный практикум).
3. Кушерець Т. В. Соціологія: навч. посіб. для студ. заоч. форми навчання / Т. В. Кушерець; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. — Ніжин, 2008. — 220 с.
4. Лукашевич Н. П. Социология: учеб. пособ. / Н. П. Лукашевич, Н. В. Туленков; Межрегион. акад. упр. персоналом. — К., 1998. — 276 с.
5. Лукашевич М. П. Соціологія: загал. курс: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / М. П. Лукашевич, М. В. Туленков. — 2-ге вид. — К.: Каравела, 2006. — 408 с. — (Вища освіта в Україні).
6. Сурмин Ю. П. Методология и методы социологических исследований: [учеб. пособ.] / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков; Межрегион. акад. упр. персоналом. — К., 2000. — 304 с.

Науковий керівник: Синяєва Л.В., д.е.н., професор